

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide õppekava

Tehnilise produtsendi eriala

Liina Jõgar

SUVELAVASTUSE „HÄÄRBER” VÄLJATOOMINE TÕSTAMAA SUVETEATRIS

Loov-praktiline lõputöö

Juhendaja: Eve Komissarov vMA, teatridekoratsiooni lektor

Viljandi 2026

Resümee

Suvelavastuse „Häärber” väljatoomine Tõstamaa Suveteatris

Käesoleva loov-praktilise lõputöö eesmärk on anda ülevaade Tõstamaa Suveteatri suvelavastuse „Häärber” väljatoomisest produtsendi ja inspitsiendina. Lavastus esietendus 1. augustil 2025. aastal Tõstamaa mõisa saalis ning 2025. aastal toimus 13 etendust täissaalidele. Antud lavastusprotsessis kuulus produtsendi vastutusalasse kogu korralduslik pool, sealhulgas meeskonna juhtimine, autoriõigused, rahastus, eelarve koostamine ja jälgimine, piletimüük, turundus ning inspitsiendi tööülesanded. Töö tutvustab suvelavastuse väljatoomist ning annab ülevaate mõistest „suvelavastus”.

Võtmesõnad: produtsent, suvelavastus, projektiteater

Abstract

Production of “Häärber” at the Tõstamaa Suveteater

The aim of this creative-practical thesis is to provide an overview of the staging of the Tõstamaa Suveteater's summer production "Häärber" in the roles of producer and stage manager. The production premiered on 1 August 2025 in the hall of Tõstamaa Manor and ran for 13 performances to full houses during the 2025 season. Within this production process, the producer's responsibilities encompassed the entirety of the organisational aspects, including team management, copyright, funding, budget preparation and monitoring, ticket sales, marketing, as well as the duties of stage manager. The thesis introduces the process of staging a summer production and provides an overview of the concept of a "summer production".

Keywords: producer, summer production, project theatre

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1. Suvelavastused.....	6
1.1. Suvelavastuste ajalugu Eestis.....	7
1.2. Tõstamaa Suveteater.....	9
1.3. Tõstamaa mõisa ajalugu ja tänapäev.....	10
2. Tõstamaa Suveteatri suvelavastus „Häärber“.....	10
2.1. Lavastusprotsess.....	11
2.1.1. <i>Lavastuse planeerimine</i>	12
2.1.2. <i>Prooviprotsess</i>	14
2.2. Piletimüük.....	17
2.3. Turundus ja kommunikatsioon.....	18
2.3.1. <i>Turundustegevused</i>	18
2.3.2. <i>Plakatid ja bännerid</i>	19
2.3.3. <i>Kavaleht</i>	19
2.4. Eelarve ja rahastus.....	20
2.4.1. <i>Rahataotlused</i>	21
2.5. Lepingud ja autoriõigused.....	22
2.6. Etendused.....	22
2.6.1. <i>Dokumenteerimine</i>	23
3. Refleksioon.....	24
Kokkuvõte.....	28
Kasutatud materjalid.....	29
Lisa 1. Riskianalüüs.....	31
Lisa 3. Lavastuse „Häärber“ visuaalid.....	35
Lisa 4. Fotod lavastusest „Häärber“.....	36
Lisa 5. Rekvisiitide kontroll nimekiri.....	37
Lisa 6. Inspitsiendi tööfail.....	39
Lisa 7. Gibbsi refleksiooni teooria suunavad küsimused.....	43

Sissejuhatus

Suvelavastus „Häärber” esietendus Tõstamaa mõisa saalis 1. augustil 2025. aastal.

Autor-lavastaja Gerda Kordemets soovis rääkida loo ühe perekonna unistustest ja nende purunemisest mõisa taastamisel. 2025. aasta augustikuus toimus kokku 13 etendust ning 2026. aastal suvel on planeeritud mängida 11 etendust. Mina osalesin lavastusprotsessis produtsendi ja inspitsiendina. Minu eesmärgiks oli luua meeskonnale võimalikult sujuv lavastusprotsess, positiivne teatrikogemus publikule ning arendada enda oskusi ning siduda senine kogemus ja koolis õpitu praktiliseks tervikuks.

Käesolev loov-praktiline lõputöö uurib produtsendi rolli suvelavastuse väljatoomisel projektiteatri vormis tegutsevas organisatsioonis. Suvelavastused on Eesti teatrimaastikul laialt levinud ning pika traditsiooniga. Sageli tuuakse suvelavastusi välja leitud ruumis väljaspool teatrimaja, kus mängib rolli ka koha vaim.

Produtsendi töövaldkond on lai ning sõltub konkreetsest lavastusest. Produtsent vastutab lavastuse korraldusliku poole eest alates ideest kuni viimase etenduseni. Peamised produtsendi ülesanded on seotud eelarve ja rahastusega, juhtimise ja õiguslike küsimustega. Sõltuvalt projektist võib produtsent tegeleda piletimüügi, turunduse ja kommunikatsiooniga ning täita ka inspitsiendi rolli.

Käesoleva töö esimeses peatükis annan ülevaate suvelavastuste mõistest ja ajaloost. Lisaks tutvustan Tõstamaa Suveteatrit ja mõisat. Teises osas annan ülevaate suvelavastusest „Häärber” ning produtsendi peamistest ülesannetest antud suvelavastuse väljatoomisel. Lisaks tutvustan inspitsiendi rolli ja ülesandeid „Häärberi” juures. Kolmandas osas reflekteerin oma tööd, tuues välja, mis õnnestus ja mis mitte ning mida õppisin antud lavastusprotsessist.

1. Suvelavastused

Eesti Teatri Agentuuri teatriterminoloogia töörühm defineerib suveteatrit kui suvehooajal etenduvaid lavastusi. Suveteater pole eraldi teatriliik, selle asemel tuleks kasutada terminit „teatrisuvi” või „suvelavastus”, mõeldes suvel etendamiseks loodud lavastust. (Eesti Teatri Agentuur, 2026) Suvelavastustel puuduvad esteetilised ühisjooned ning ühtselt domineerivad väljendusvahendid ja sihtgrupp, mistõttu pole tegu eraldi teatriliigiga (Allik, 2023).

Suvelavastusi saab jaotada asukohapõhiselt: lavastused, mis etenduvad statsionaarsetes teatrisaalides, ning lavastused, mis toimuvad leitud ruumides, muuhulgas sise- ja välisruumides. Ruumi kasutatakse sellisena, nagu ta on, ilma seda füüsiliselt oluliselt muutmata. Tegemine on ruumiga, mis pole loodud teatrilavastuste jaoks. (Rantanen, 2010b)

Leitud ruumi näidetena võib tuua järgnevad:

- mõisateater - etendused toimuvad vanades mõisahoonetes;
- taluteater - etendused toimuvad taludes, nii sise- kui ka välisruumides;
- rahvuslik-mütoloogilised maastikud - etendused toimuvad kohtades, mis on seotud Eesti mütoloogiaga;
- ajalooühenduslikud kohad - etendused toimuvad vanades majades, keskaegsetes tornides, kirikutes ja mujal. (Läänesaar, 2006)

Suvelavastuse ja leitud ruumi puhul räägitakse mõistest „koha vaim”. See on eriline tunnetus või atmosfäär (lõhnad, helid, värvid jms), mis on antud kohale omane. Koha vaim on väga olulisel kohal ning peab kokku sobima nii välja toodava teksti kui näitlejatega. Sellega tekkivaid tundeid ja konnotatsioone on võimalik ära kasutada vaataja mõjutamiseks.

(Rantanen, 2010a)

Suvelavastuste publik otsib uudsust ja üllatusmomenti nii asukoha kui lavakoosseisu osas (Karulin, 2009). Publikul on võimalik laval näha näitlejaid, kelle vaatamiseks peaks tavapäraselt sõitma näiteks teise linna. Näitlejatele pakuvad suvelavastused vaheldust, mis annab ülejäänud hooajaks uudsust ja värskust. Neil on võimalus mängida koos kolleegidega, kellega ülejäänud hooajal kokku ei puututa, sest töötatakse näiteks erinevates teatrites. Suviti töötatakse erinevates kooslustes projektiteatri vormis lavastustega. Oluline välja tuua, et tööd tehakse enamasti puhkuse arvelt. Samuti on suvelavastustes kaasatamise motivatsiooniks

töötasu. Leidub näitlejaid, kes teevad kaasa mitmes lavastuses. Suvelavastuste puhul on võimalik teenida lisaraha, mis võib olla üle poole tavapärasest aastapalgast. (Visnap, 2004)

Üheks suvelavastuste eesmärgiks on rikastada repertuaari ja lavastuskeelt lavastustega, mis vajavad teistsugust keskkonda või tingimusi kui teatrimaja. Samuti proovitakse jõuda tavapärasest laiemale auditooriumini ning oluline on ka turismiaspekt – soov müüa teatrit ajalooliste ja eksootiliste paikade abil. Teatri abil on võimalik luua paigale lisaväärtust. Suvelavastused on inimestele kättesaadavad, sest toimuvad ka väiksemates maapiirkondades. Lavastusi loovad ja vaatavad ka inimesed, kes elavad või on pärit sealt piirkonnast ehk neil on kohaga juba oma side. (Kasterpalu, 2017) Suvelavastuste puhul võidakse kaasata lisaks professionaalsetele näitlejatele ka harrastajaid. Harrastajate ja kohalike inimeste kaasamine aitab luua tugeva koha vaimuga teatrit (Karulin, 2009). Suvelavastustele on iseloomulik lisaks koos loomisele ka lavastusmeeskonna koos elamine, mis tekitab omaette kogukonnatunde ning annab lõpptulemusele juurde tähenduslikkust (Kasterpalu, 2017).

1.1. Suvelavastuste ajalugu Eestis

Vabaõhuetendusi on mängitud Eestis 1920. aastatest alates. Nõukogude Liidu okupatsiooni ajal traditsioon jätkus, kuigi juhuslikumalt. 1980. aastatest hakati järjepidevamalt mängima suvelavastusi Noorsooteatris (Läänesaar, 2006). 1980. aastatel olid suvelavastused harv nähtus, mis kümnendi lõpuks peaaegu teatrite mängukavast kadusid (Rantanen, 2010b).

1986. aasta suvel lavastas Kaarel Kilvet Pirita kloostri Charles de Costeri – Grigori Gorini „Thijl Ulenspieheli” ning Kalju Komissarov Dominiiklaste kloostri „Hamleti”. Alates 1990. aastate keskpaigast muutusid suvelavastused regulaarseks. 1991. aastal lavastas Raivo Trass Vargamäel A.H. Tammsaare „Jumalaga, Vargamäe”. 1994. aastal lavastas Priit Pedajas Draamateatri suures saalis T. Dorsti „Merlini”, mis polnud küll vabaõhulavastus, kuid mängiti ainult juunis ja augustis. See näitas, et teater on mõistnud, et inimesed ei kao suvel linnast ning neil on publikut. Aastatel 1995-2005 toodi Eesti erinevates paikades välja umbes 100 suvelavastust. 1995. aastal lavastas Elmo Nüganen Tallinna Linnateatri vabaõhulaval ja pööningul A. Dumas „Kolm musketäri”, mida kolme suve ja 73 etenduse jooksul käis vaatamas 23 778 vaatajat. Tartus sai suveteatri traditsioon alguse 1997. aastal, kui Andres Dvinjaninovi algatusel loodi Eesti esimene ametlik suveteater – Emajõe Suveteater, mis toimus tavapäraselt projektiteatri vormis. Teatril puudus püsiv koosseis ning lavastuste tarbeks palgati vajalik meeskond, nii tehniline kui kunstiline. (Rantanen, 2010b)

1990. aastate lõpuks tõid kõik Eesti teatrid välja vähemalt ühe suvelavastuse, kohati ka mitu. 2000. aastal lavastas Mare Tommingas Tartu Raekoja platsil Vanemuise teatri lavastuse J. Straussi opereti „Öö Veneetsias”, mis laiendas suvelavastuste žanrit, tuues sõnalavastuste kõrvale ka muusikateatri. 1990. aastate teises pooles toodi lavale tuntumaid teoseid, mis kujutasid endast pigem visuaalselt efektseid vaatemänge. Uue sajandi alguses julgeti alusmaterjalina kasutada ka nõudlikumaid ning kaasaegseid alustekste, meelelahutusliku vaatemängu juurest liiguti inimpsühholoogia ja -suheteni. Üha enam pöörati tähelepanu alusteksti ja mängukoha omavahelisele sobivusele ning esile tõusid leitud ruum ja koha vaim. (Rantanen, 2010b)

Aastatel 1995-2005 Eestis välja toodud suvelavastused saab jagada tinglikult kolmeks: meelelahutuslikud, kunstiväärtuslikud ja populaarsed. Meelelahutuslike lavastuste puhul prooviti see luua võimalikult laiale publikule, mille abil loodeti teenida võimalikult palju tulu. Lavastuse puhul keskenduti eriefektidele ja vaatemängulisusele ning oodatud kunstiline küpsus jäi tagaplaanile. Kunstiväärtuslikud lavastused toimusid intiimsemates ning kunstiväärtuslikemates mängupaikades, pakkudes kvaliteetset sisu. Antud lavastuste puhul pöörati tähelepanu fiktsionaalse ja reaalse ruumi sümbioosile. Lavastuste loomisel arvestati teadlikuma publiku maitsega ning sihtgrupp oli kitsam. Need lavastused pakkusid konkurentsipüsihooajal tehtutele ning pälvisid ka auhindu. Populaarsed lavastused töötasid samaväärselt meelelahutuslikul ja kunstiväärtuslikul põhimõttel. (Rantanen, 2010a)

1990. aastate teisel poolel tõid teatrid iseseisvalt suvekuudel välja ühe lavastuse. 1997. aasta suvel tõi Ugala Teater välja kaks suvelavastust (lavastaja Kalju Komissarov V. Hugo „Jumalaema kirik Pariisis” ja lavastaja Andres Noormets A.H. Tammsaare „Tõde ja õigus I”), mille eeskujul hakkasid seda tegema ka teised teatrid. Kahe lavastuse väljatoomisel oli tegu erinevatest žanritest või erinevale sihtgrupile loodud lavastustega, mis võimaldas maandada majanduslikke riske juhul, kui üks lavastus ebaõnnestub. (Selge, 2009; Lavabaas, 2026)

2025. aastal esietendus 38 uuslavastust (2024. aastal 43 ja 2023. aastal 44). Samal ajal mängiti eelneval/eelnevatel suvel/suvedel esietendunud lavastusi, kokku 29 erinevat lavastust. 2025. aasta suvel mängiti kokku 67 erinevat lavastust üle Eesti (Rebane, 2025). Töö kirjutamise hetkeks puudus Eesti teatristatistika 2025. aasta kohta, mistõttu jääb publiku ja mängukordade arv hetkel teadmata.

1.2. Tõstamaa Suveteater

Tõstamaa Suveteater tegutseb Pärnumaal Tõstamaa mõisas, Pärnu kesklinnast 50 kilomeetri kaugusel edelas. Tõstamaa Suveteater on projektiteater, mis tegeleb suvelavastuste väljatoomise ja etendamisega ning kuulub SA Tõstamaa mõis alluvusse. Tõstamaa mõis kuulub Eesti Vabariigile ning seda haldab SA Tõstamaa mõis. Sihtasutus tegeleb mõisas ekskursioonide ja sündmuste korraldamisega. (Eesti Maaturism, 2026)

Tõstamaa mõisa renoveerimise järel, 2000. aastate algul, oli võimalik hoonet kasutada mitmesuguste kultuurisündmuste korraldamiseks, seda tänu heale akustikale ning ajastutruu interjööri taastamisele. 2011. aastal sai koostöös lavastaja Gerda Kordemetsaga alguse Tõstamaa Suveteater. Aastatel 2011-2017 esietendus seitse originaalteost, mille kirjutas ja lavastas Kordemets, saades selleks inspiratsiooni Tõstamaa piirkonna ajaloo. Neil aastatel etendusid: „Pruutide kool” (2011), „Surm, sünn ja laulatus“ (2012), „Vanameeste suvi“ (2013), „Tsepeliin“ (2014), „Skvottimine võhikutele“ (2015), „Karlsonson“ (2016) ja „Tõeajastu lõpp“ (2017). Seitsme aastaga sai Tõstamaa Suveteatrist kohaliku kultuurielu oluline osa, mis tõi igal suvel professionaalse teatrielamuse maapiirkonda. (Pihelgas, 2025)

2015. aastaks oli Tõstamaa Suveteater rahapuuduse tõttu raskustes ning peale 2017. aastal toimunud haldusreformi, mille järel kadus Tõstamaa valla iseseisev eelarve, jäi teatri tegevus pausile. Seejärel mängis teater R.A.A.A.M. Tõstamaa mõisas suvelavastusi, kuid nende sisu ei kõnetanud kohalikke. 2023. aastal tegi Pärnu linn koostöös Tõstamaa osavallaga ettepaneku Kordemetsale taastada Tõstamaa Suveteatri tegevus. 2024. aasta suvel esietendus „Ottabeth”, autor ja lavastaja Gerda Kordemets. Peale edukat uut lavastust otsustati tegevust jätkata. (Pihelgas, 2025) 2025. aasta suvel mängiti juulikuus „Ottabethi” ning augustis esietendus uuslavastus „Häärber”, autor ja lavastaja Gerda Kordemets. 2026. aasta suvel mängitakse „Häärberit” ning augustis esietendub uuslavastus „Laevad jäätuvad aeglaselt”. Eesmärk on Tõstamaa Suveteatris igal suvel tuua välja vähemalt üks uuslavastus ning mängida eelmisel hooajal väljatoodud lavastust/lavastusi.

Tõstamaa Suveteatri sihtgrupp on kohalikud Pärnumaa kultuurihuvilised vanuses 40-70 eluaastat ning kultuurihuvilised üle Eesti vanuses 30-60 eluaastat. Etendustel käiakse mitmekesi, kaasates pereliikmeid ja sõpru. Samuti moodutavad osa sihtgrupist Tõstamaa Suveteatri püsikülalastajad, kes käivad igal suvel uut lavastust vaatamas. (Pihelgas, 2025)

1.3. Tõstamaa mõisa ajalugu ja tänapäev

Esimesed kirjalikud allikad Tõstamaa (Testama) mõisast pärinevad 1553. aastast, kuid arvatakse, et mõis on rajatud 13.-14. sajandil. 19. sajandi alguses põles härrastemaja hoone maha ning 1804. aastal alustati uues asukohas härrastemaja ehitust. 19. sajandi lõpul toimus hoones ümberehitus, mille käigus loodi tänaseni olemasolev ruumilahendus. Selleks ajaks oli hoone kahekorruseline plekk-katusega ja võlvitud keldritega kiviehitis. Hoonel on tähelepanuväärsed detailid: kahekorruselise hoone fassaadi ehivad joonia kapiteelidega pilastrid ning säilinud on ka mantelkorstna alune ruum. 1997. aastal alanud remondi käigus avastati ainulaadsed seina- ja laemaalingud. (Tõstamaa mõis, 2026)

Tõstamaa mõisat valitsesid erinevad baltisaksa aadlikud, kuid viimased mõisnikud olid Stael von Holsteinid (1831-1919) (Tõstamaa mõis, 2026). Alexander Stael von Holstein oli viimane Tõstamaa mõisahärra, kes elas enamuse oma elust välismaal ning mõisat juhtis eestlasest mõisavalitseja Jakob Toots. Holstein oli tunnustatud orientalist ja professor Pekingis. 1919. aastal Maareformi käigus võõrandati mõis Eesti Vabariigile. 1921. aastal rajati mõisa härrastemajja kohalik 6-klassiline algkool. Sellest ajast saati on Tõstamaa mõisas olnud kool, olenevalt aegadest ja laste arvust on see olnud keskkool või 8-klassiline kool. Praegu töötab Tõstamaa mõisas 12-klassiline Tõstamaa Keskkool. Aastaringelt toimuvad mõisas erinevad kultuurisündmused, sealhulgas tegutseb suviti Tõstamaa Suveteater, ning suvehooajal toimib mõis ka turismipunktina. (Käär, 2015)

2. Tõstamaa Suveteatri suvelavastus „Häärber“

Gerda Kordemetsa krimikomöödia „Häärber“ esietendus Tõstamaa mõisa saalis 1. augustil. Kokku toimus 2025. aastal 13 etendust, millest kolm olid lisaetendused. „Häärber“ on Kordemetsa 2025. aastal kirjutatud näidend, mille põhjal ilmus samanimeline romaan - näidendi laiendatud versioon. „Häärber“ räägib unistusest taastada mõis ja seda kasumlikult majandada ning perest, kes on seda kolmkümmend aastat teinud. Lugu sai inspiratsiooni telesaatest Maahommik, kus tutvustati perekonda, kes kolis ühte mõisasse elama plaaniga luua sellest endale kodu. (ERR, 2016)

Lavastust tutvustav tekst oli järgnev:

„Lugu sellest, kuidas maja hakkab juhtima elanike elu.

Eestlasele on peremehetunne oluline. 1990. aastatel võimalus teenida raha ja saada omanikuks. Peremeheks. Härrasrahvaks.

See on ühe perekonna lugu. Perekonnapea Juhan ostis 30 aastat tagasi mõisahäärberi, uskus siiralt, et suudab selle taastada ja toimima panna. 30 aastat on läinud, meeletult on tehtud tööd, raha on otsas, ent ikka on kõik pooleli. Kaks naist on Juhani maha jätnud ja kolmaski on viimseni kurnatud.

Sel õhtul tulevad kõik selle kärgpere liikmed häärberis kokku, et lõpuks ära otsustada, mis majast edasi saab. Juhan on igavene vana puuslik ja kuna keegi tema jäärpäisusest jagu ei saa, otsustavad kolm naist teha midagi tavatut, mis vallandab ootamatu sündmusteahela, kus päevavalgele kistakse vana vimm ja saladused, millel polnud määratud avalikuks saada.” (Eesti Teatri Agentuur, 2026)

„Häärberi” lavastusmeeskond oli järgmine:

autor-lavastaja: Gerda Kordemets;

osades: Jaan Rekkor, Terje Pennie, Kersti Tombak, Karin Tammaru, Jaune Kimmel ning Jaan Tristan Kolberg;

kunstnik ja kostüümikunstnik: Triin Tammann;

valguskujundaja: Priidu Adlas;

muusikaline kujundaja: Toomas Lunge;

grimmikunstnik: Karina Pajunurm;

heli- ja valgustehnik: Markus Kuslap;

produtsent-inspitsient: Liina Jõgar;

fotograaf: Toomas Mitt;

teenindusjuht: Kristiina Lepik.

(Eesti Teatri Agentuur, 2026)

2.1. Lavastusprotsess

Eesti Teatri Agentuuri teatriterminoloogia töörühm defineerib lavastusprotsessi kui tööperioodi. See hõlmab lavastuse loomingu, tehnilise ja korraldusliku meeskonna koostööd, lavastuse ettevalmistust ja planeerimist ning prooviprotsessi, mille tulemusena valmib lavastus. (Eesti Teatri Agentuur, 2026)

Lavastusprotsess koosneb viiest etapist, milleks on:

- ideede ja kokkulepete tsükkel - idee ja algmaterjaliga seotud tegevused (autori- ja esitusõigused, esialgsed kokkulepped meeskonnaga jne);
- planeerimise ja lepingute tsükkel - idee kinnitamine, kokkulepped meeskonnaga, lepingute sõlmimine, kavandite kinnitamine, kokkulepped ja ettevalmistus prooviprotsessiks;
- teostamise tsükkel - prooviperiood, kunstiliste plaanide elluviimine, ettevalmistus esietenduseks, kontrolletendus;
- esietendus - lavastuse esietendus;
- etendused - valminud lavastuse mängimine, vajadusel taastusproovid.

Kõik tsüklid on üksteisest sõltuvad ning eelmine valmistab ette järgmist. (Lavastusprotsessi kirjeldus, 2026)

2.1.1. Lavastuse planeerimine

Lavastuse produktsiooni protsessi pikkus sõltub lavastuse mastaabist ja muudest tingimustest, näiteks sellest, kas tegu on projekti- või repertuaariteatriga. Repertuaariteatrites toimub planeerimine pikaajalises tulevikuvaates, esietendused võivad olla paigas mitmeteks aastateks ette. Projektiteatrite puhul võib produktsiooniprotsess ideest kuni esietendusi kesta vaid mõne kuu. (Produtsendi õppevihik, *s.a.*) Repertuaariteater on teater, millel on olemas oma maja, püsitrupp ning teatritöökaks muu vajalik personal. Mängukavas on mitmed erinevad lavastused, mida vaheldumisi mängitakse. Projektiteatrit on raskem defineerida, puudub kindel püsitrupp ja mängupaik. Iga uue lavastuse jaoks pannakse kokku uus meeskond ning lavastusi mängitakse kindlaks määratud ajaperioodi jooksul. Mitmed Eesti projektiteatrid töötavad suveteatri vormis, esitades oma lavastusi suveperioodil. Kuigi need valmivad projektiteatri printsübil, mängitakse neid mitme suve vältel nagu repertuaariteatrites. (Tonts, 2016)

2024. aasta sügisel alustati Tõstamaa Suveteateri uue hooaja planeerimist ning sooviti jätkata varasemalt väljakujunenud mudeliga: suve esimeses pooles mängitakse eelmisel suvel välja toodud lavastust ning suve teises pooles esietendub uus lavastus. Sel korral sai Kordemets inspiratsiooni isiklikust soovist osta endale Eestis mõis, taastada ning luua sellest tulutoov äri. Autor alustas näidendi kirjutamisega 2024. aasta sügisel (Vikerraadio, 2026).

Töö produtsendina. „Häärberi” väljatoomisega hakkas tegelema lavastuse „Ottabethi” produtsent Pillerin Pihelgas, kes suure töökoormuse tõttu ei jõudnud seda teha.

2025. aasta veebruarikuus pakuti „Häärberi” produtsendi rolli mulle. Peale materjalidega tutvumist ning lavastaja ja SA Tõstamaa mõis esindajatega kohtumist võtsin pakkumise vastu. Eelnevalt oli koos lavastaja ja sihtasutuse juhiga kokku pandud kogu eelarve ja meeskond, kellega sain mina jätkata. Minu liitumise hetkeks oli läbitud lavastusprotsessi ideede ja kokkulepete tsükkel.

Võõrsõnade leksikon (2012) defineerib mõistet „produtsent” kui filmi, telesaate jne tootmist korraldav isik. Mõiste pärineb 19. sajandi lääne kultuuriruumist, kus näidendeid hakati etendama majandusliku kasu eesmärgil (Sutherland-Cohen, 2017). Kuigi termin „produtsent” on rohkem levinud muusika- ja filmivaldkonnas, kasutatakse seda ka teatrivaldkonnas, mistõttu omandab see olenevalt valdkonnast erineva tähendus ja sisu (Janson, 2023).

Produtsent juhib lavastuse väljatoomist alates ideest kuni teostuseni. Ta peab haldama kogu projekti tervikut ning mõistma rahastusvõimalusi, valdkondlikku eripära ning toimemehhanisme. Produtsendi ülesandeks on hea sisekliima loomine, et meeskonna omavaheline suhtlus toimiks, ning ajakava ja tegevusplaani koostamine, jälgimine ja kontroll. Samuti tegeleb produtsent õiguslike küsimustega - autori- ja esitamisõiguste hankimisega, lepingute koostamise ja sõlmimisega. Lisaks kommunikatsiooni- ja turundusplaani ning proovigraafiku koostamise ning piletimüügiga. Produtsent ei pea kõiki neid ülesandeid ise täitma, vaid võib neid ka delegeerida. Kõik sõltub produtsendi enda oskustest ja huvidest ning ennekõike konkreetsest lavastusest ja selle vajadustest. (Produtsendi õppevihik, s.a.)

Produtsendina tegelsin „Häärberi” puhul kõigi ülalpool loetletud ülesannetega.

Minu jaoks algas lavastusprotsess planeerimise ja lepingute tsükliga. Tegin Google Drive'i kausta, kuhu sain edaspidi koondada kõik lavastusega seotud info ja materjalid. Alustasin näitlejatega etenduste ja proovide kuupäevade osas kokkulepete tegemisega. Algsed kokkulepped olid olemas, kuid need vajasisid üle kinnitamist. Suhtlesin nii näitlejate kui ka repertuaariteatris töötavate näitlejate truppi- ja loominguliste juhtidega. Märtsikuus kohtusime lavastaja, Tõstamaa osavalla juhi ning SA Tõstamaa mõisa esindajaga, et planeerida suvehooaega. Arutasime varuplaane rahastuse osas, sest Kultuurkapitali veebruarikuu taotlusvoorust raha ei saadud ning samuti olid teadmata teiste rahataotluste vastused.

Produtsent kui projektijuht juhib meeskonda. Meeskonna juhtimine hõlmab juhtimist, motiveerimist, informeerimist, toetamist, delegeerimist, konfliktide lahendamist ja tulemuste hindamist (Perens, 2019). Lavastuse „Häärber” puhul vastutasin 13-liikmelise meeskonna

juhtimise eest. Meeskonna informeerimiseks kasutasin peamiselt e-kirju, mis võimaldas säilitada selge infovoo ja dokumenteeritavuse. Kiiremate küsimuste korral kasutasime telefonikõnesid. Jooksva info jagamiseks proovi- ja etenduste perioodil kasutasime olenevalt meeskonnaliikme eelistusest valitud kanalit, kas sotsiaalmeedia platvormi Messenger või SMS sõnum. Olin meeskonnale igapäevaselt kättesaadav ja toetasin neid, kui ilmses selleks vajadus. Olin valmis märkama ja lahendama tekkinud probleeme, küsisin regulaarselt meeskonnaliikmetelt nende arvamust ning püüdsin võimalusel sellega arvestada.

Iga projekt on seotud riskidega, mis võivad tuleneda projekti ainulaadsusest, kompleksusest, koostööst paljude inimeste vahel või eeldustest ja piirangutest. Projekti puhul on risk sündmus või tegur, mis võib mõjutada projekti eesmärkide saavutamist planeeritud aja, ressursside ja eelarvega. Riskijuhtimise abil on võimalik riske vähendada, selle juures on oluline kõikide riskide teadvustamine. Ainult neid riske, mille olemasolust teatakse, on võimalik maandada. (Perens, 2019) Võimalike tekkivate riskide ärahoidmiseks ja maandamiseks koostas riskianalüüsi (vt lisa 1). Ainus realiseerunud risk oli elektrikatkestus 8. etendusel.

Tõstamaa Suveteatris töötas 2025. aasta suvehooajal kaks produtsenti, kumbki tegeles ühe lavastusega ning muud ülesanded jagati omavahel ära. Pihelgase ülesanneteks oli kõik, mis oli otseselt seotud lavastus „Ottabethi” etenduste, trupi ja sponsorlusega. Minu ülesanneteks oli kõik lavastuse „Häärberi” väljatoomisega seonduv, lisaks mõlema lavastusega seotud meediasuhtlus ja majutus. Majutuseks kasutasime mõisa kõrval Tõstamaa Keskkooli õpilaskodu, mis toimib suviti hostelina. Tubasid oli piiratud arv ning korraga pidid ööbima mõlema lavastuse trupid, mis nõudis täpset logistikat, kuid õnnestus.

2.1.2. Prooviprotsess

Lavastusprotsessi teostamise tsüklisse jäid prooviperiood ning lava-, heli- ja valguskujunduse teostamine. Prooviprotsess on esietendusega lõppev tööperiood, mille käigus lavastaja, näitlejad, kujundajad ja tehniline meeskond loovad katsetades ja analüüsides lavastusterviku (Eesti Teatri Agentuur, 2026). Proovide käigus ühendatakse lavastuse erinevad komponendid tervikuks. Lavastuse valmimiseks kulub keskmiselt 40-50 proovi. Prooviprotsess jaguneb mitmeks osaks. Esimeses proovis loetakse näidend ette ja lavastaja tutvustab trupile oma plaane ja ideid. Sellele järgnevad lugemisproovid, kus näitlejad loevad teksti ning analüüsivad koos lugu ja tegelasi, püüdes mõista nende käitumismotiive ja suhteid. Proovisaali proovides

saavad näitlejad koostöös lavastajaga hakata oma rollidega mängima ja katsetama. Töötatakse üksikute stseenide kaupa ning sageli väiksemates koosseisudes, kuid kõik sõltub lavastaja töövõtetest. Sellele järgnevad lavaproovid, kus luuakse ja fikseeritakse rollide väline joonis (misanstseenid, liikumised, tulekud-minekud jne). Lavaproovide ajal lisanduvad kostüümid, grimm, lavakujundus. Lavalise keskkonna osade kokku sobitamiseks toimuvad tehnilised proovid ilma näitlejadeta. Prooviperiood lõppeb peaproovidega, kus mängitakse kogu lavastus läbi ilma katkestusteta. Enne esietendust on tavapärase korraldada publikuga läbimänge. (Läänesaar, 2006)

Lavastaja Gerda Kordemetsale meeldib vorm, kus enne prooviperioodi toimub esimene lugemine, mille käigus tutvutakse materjaliga ning loetakse tekst ühe korra ette. Autorina on tal selle abil võimalik teksti muuta ning seada see tegelastele omasemaks. Esimene lugemine toimus 7. juunil 2025. aastal Tõstamaa mõisas, kus kohtus esimest korda antud projekti raames kogu meeskond (välja arvatud heli- ja valguskujundajad). Esimese lugemise järgselt panime lavastaga paika proovigraafiku, mis oli täpsem ja stseenidel põhinev. Kordemets tegi näidendi tekstis muudatused ning seejärel sain tellida trükikojast tekstiraamatud.

Prooviperiood kestis 30. juunist 31. juulini. Planeerisime teha 48 proovi, kuid tänu proovide tulemuslikkusele saime seda vähendada 42 proovile. Esimesed lugemisproovid ning tekstianalüüs toimusid Tõstamaa mõisa verandal ning edasi kolisid proovid saali, kus toimusid ka etendused. Esimestes saaliproovides olid vajalikud kellakapp, laud ja toolid selle ümber, mille algul asendasime mõisas olnud mööbliga. Proovide käigus lisandus rekvisiite ja lavakujundust vastavalt vajadusele. Suur osa „Häärberi” lavakujundusest ja kostüümidest pärineb teise ringi poodidest või on taaskasutusena antud uus elu kasutatud asjadele ja rekvisiitidele. Meie eesmärk oli taaskasutada nii palju kui võimalik olemasolevaid asju. Asjad, mida ei leitud teiselt ringilt, on ostetud uuea. Aitasin kunstnikku kokkulepetes näitlejatega ning vajalike lavakujunduselementide ja rekvisiitide leidmisel kohapealt. Peale lavastuse mängukavast maha minekut antakse asjadele uus elu ning midagi ei jää lattu uut projekti ootama. Erandiks on vaid kappkell, millele on plaan sisse panna päris kellamehhanism ning kinkida see Tõstamaa mõisale.

Teisel proovinädalal algasid lavastuse „Ottabeth” taastusproovid ja etendused, mis mõjutasid ka meie proove. „Häärberi” proovideks tuli liigutada „Ottabethi” lavakujundust ning tuli arvestada, et mõlemal lavastusel kattus üks näitleja, kellele oli vaja proovi ja etenduse vahel võimaldada puhkeaega.

Kaks nädalat enne esietendust liitusid proovidega heli- ja valguskujundaja, kes teostasid lavastusele heli- ja valguskujunduse. Peale viimast „Ottabethi” etendust (10 päeva enne esietendust) võeti maha senine lavakujundus ja ehitati üles „Häärberi” lava-, heli ja valguskujundus. Vajaliku valgus- ja helitehnika rentisime mõlemaks lavastuse jaoks, mistõttu võttis ümberehitus vähem aega, osa tehnikast ning kaabeldusest oli juba paigas. Seejärel oli võimalik alustada läbimängudega koos lavakujunduse ning õigete rekvisiitidega. Nädal enne esietendust toimus esimene läbimäng täielike kostüümide ja grimmiga. Edaspidi toimus vastavalt vajadusele 1-2 läbimängu päevas. Kaks päeva enne esietendust toimusid läbimängud publikuga ning 1. augustil esietendus „Häärber”. Esietenduse järgseks tähistamiseks planeerisime koostöös teenindusjuhi ja kohvikupidajaga koosviibimise. Samuti valmistasime koostöös teenindusjuhiga kogu lavastuse meeskonnale kingitused.

Töö inspitsiendina. Meeskonna suurus ja tööülesanded sõltuvad alati antud projekti vajadustest ja ressurssidest. Väiksemas meeskonnas täidavad sageli inimesed ka ülesandeid, mis nende ametinimetuses küll ei kajastu, kuid see toob rahaliselt kokkuhoidu (Produtsendi õppevihik, *s.a.*). Isiklikust huvist inspitsiendi töö vastu ning tulenevalt piiratud eelarvest ja väikesest töömahust ei palganud me eraldi inspitsienti, rekvisiitorit ega kostümeerijat. Kõigi kolme ameti ülesanded koondusid inspitsiendi rollis. Inspitsiendi ülesanded võimaldasid mul tegeleda ka produtsendi ülesannetega ning olla kursis proovisaalis toimuvaga.

Inspitsienti kui lavastusjuht vastutab, et esinejad, lava, kostüüm, rekvisiit ja muu on etenduseks valmis (Produtsendi õppevihik, *s.a.*). Inspitsiendi ülesanded sõltuvad lavastusest ja selle mahust. Sõltuvalt lavastajast liitub inspitsient peaproovide ajal või alates esimest proovist. Kõikides proovides kohal olek võimaldab viibida ühtses infoväljas ning mõista lavastust ja selle protsesse terviklikult. (Lillepalu, 2014) Rekvisiitori tööks on vajalike rekvisiitide hankimine või teostamine, kuid väiksema projekti puhul võib sellega tegeleda ka kunstnik (Produtsendi õppevihik, *s.a.*).

Osaesin igas proovis, et jälgida prooviprotsessi, aidata kaasa kiirele infovahetusele ning saada lavastus selgeks võimalikult kiiresti. Enne proovi algust olin 15 minutit varem kohal. Tegin lukust lahti ukse, avasin aknad ning panin saali proovi jaoks valmis. Proovi ajal viibisin saalis või lava taga ning tegelesin jooksvate ülesannetega. Peale proovi lõppu vaatasin saali üle ning sättisin järgmiseks prooviks valmis.

Prooviperioodi jooksul märkisin üles teksti muudatusi ning ütlesin vajadusel teksti ette. Proovide jooksul lisandus rekvisiite, mille õigele kohale panek, kokkukorjamine ning

hooldamine oli minu töö. Laval olid ka joogid (viski, vein, viin), mida oli vaja igas proovis, sest näitlejad jõid neid. Viski imiteerimiseks kasutasin kanget musta teed, mida lahjendasin veega. Rabarberiveinina kasutasin maasika- ja pirnisiirupist valmistatud jooki ning viina asemel kraanivett. Andsin kunstnikule jooksvalt infot rekvisiitide ja lavakujunduse vajaduste osas. Samuti tegelesin info vahendamisega meeskonnale ning korralduslike küsimustega. Tulenevalt sellest, et täitsin samaaegselt mitut rolli, on raske öelda, kus lõppes üks roll ja algas teine. Enda jaoks otsustasin, et proovis olles olen inspitsient, mitte produtsent. See tähendas seda, et proovis tegelesin ainult proovi puudutavate asjadega, muud korralduslikud ülesanded (näiteks turundus) jäid proovi väliseks ajaks.

2.2. Piletimüük

Piletimüüki on võimalik korraldada iseseisvalt või vahendusfirma kaudu. Vahendusfirma kasutamine lihtsustab piletimüügi korraldust ning pakub võimalust kasutada neid turunduskanalina, kuid iga pileti müügilt tuleb neile maksta vahendustasu. Piletiostja peab ostu sooritamisel saama nummerdatud pileti, mis tagab talle sissepääsu üritusele ning annab sündmuse ärajäämise korral aluse raha tagasi nõudmiseks. (Produtsendi õppevihik, *s.a.*)

Piletimüük toimus kombineeritult läbi vahendusfirma ning iseseisvalt. Piletimüügi vahendusfirmaks valisime Piletilevi platvormi. Antud platvormi valikul said otsustavaks nende pakutud turunduskanalid ning võimalus osta pileteid nii füüsilisest müügipunktist kui ka veebilehelt, mis aitas meil jõuda laiemale sihtgrupini. Alustasime piletimüügiga 7. aprillil 2025. Eelnevalt sõlmisin kokkulepped platvormiga ning saatsin neile vajaliku info ja materjalid piletite müüki panekuks.

Piletimüügile seatud eesmärgid olid järgmised:

- 1. juuni müüdüd 25% piletitest - tegelik 26%;
- 1. juuli müüdüd 50% piletitest - tegelik 46%;
- 1. augustiks müüdüd 75% piletitest - tegelik 77%;
- etenduse päevaks 100% müüdüd - täidetud (100%) 5. augustiks olid kõik piletid välja müüdüd.

2.3. Turundus ja kommunikatsioon

Turundus ja kommunikatsioon on osa lavastusprotsessist. Lavastusega seotud kommunikatsiooniga alustades on lavastus alles kujunemisjärgus ning edastatav sõnum muutub lavastusprotsessi vältel järjest täpsemaks. Kommunikatsioon peab olema lihtne ja selge ning sõnum ja reklaam peavad vastama sihtgrupi ootustele. (Produtsendi õppevihik, s.a.)

Alustasin turundusplaani ja turundusstrateegia koostamisest. Seejärel koostasin turundustekstide põhjad. Turunduskanaliteks olid sotsiaalmeedia, raadio, televisioon, veebilehed, infokirjad ja kuulutustetahvlid. Alguses oli kommunikeeritav sõnum üldine ning visuaalsetel materjalidel olid kujutatud mõisahoone ja selle detailid. Esimest lugemist ja kahte läbimängu käis pildistamas fotograaf, mille eesmärgiks oli nende fotode turunduses kasutamine (vt lisa 4). Turunduse eesmärgiks oli Tõstamaa Suveteatri kui brändi tutvustamine ja reklaamimine ning lavastuse „Häärber” piletite müük.

2.3.1. Turundustegevused

Koos piletimüügi algusega algas ka lavastuse turundamine. 7. aprillil tegin Facebooki üritusesarja ning esimesed postitused sotsiaalmeediaplattformidele Facebook ja Instagram. Mõlemal platvormil oli juba olemas töötav konto Tõstamaa Suveteater/Tõstamaa Teater. Postitusi jagasid Tõstamaa valla ning piirkonnas tegutsevate kultuuriasutuste kontod. Piletilevi infokirjas, mille fookuseks olid suvelavastused, saadeti selle tellijatele „Häärberit” tutvustav reklaam. Lisaks oli lavastus piletimüügi platvormi kodulehel esiletõstetud. Saatsin aprillikuus reisibüroodele ja bussifirmadele, kes korraldavad suviseid teatrireise, otsepostituse, mille eesmärgiks oli reklaamida ja kutsuda neid Tõstamaa Suveteatri lavastustele reise korraldama. Prooviperioodil ja etenduste ajal jagasin sotsiaalmeedias proovidest, läbimängudest pilte ning reklaamklippe.

Meediaväljaannetele saatsin pressiteated koos fotodega esimese lugemise, prooviperioodi alguse ja esietenduse kohta. Ajakirjandusest suhtlesin kõigi suuremate väljaannetega ning ilmus kaks artiklit (vt lisa 2). Televisioonist suhtlesin uudiste- ja meelelahutussaadetega ning tehti üks lugu Aktuaalsesse Kaamerasse.

Juunikuus esitasin avalduse ERR kultuuriteadetele, mis sai positiivse vastuse. Heli- ja videoklipp mängisid ERR tele- ja raadiokanalites juuli- ja augustikuus. Video- ja heliklipp tuli

ise toota ning õigeaks ajaks serverisse üles laadida. Lavastajal oli kolm ideed klippideks, mille teostasime. Samu klippe kasutasime ka sotsiaalmeedias lavastuse turundamiseks. Klippide jaoks tuli leida videograaf ning helisalvestuse tegi muusikaline kujundaja. Leppisime näitlejate ja lavastajaga kokku reklaamklippide filmimise, kuid olin unustanud kokkuleppe teha kunstniku ning grimmikunstnikuga. Kuna see selgus päev varem, siis tuli klipi filmimine mõned päevad edasi lükata, kuid klipid said filmitud.

2.3.2. Plakatid ja bännerid

Esialgne „Häärberi” plakat (vt lisa 3) kujundati 2024. aasta novembris ning kasutasime seda kuni lavastuse idee selginemiseni. 2025. aasta maikuuks oli lavastajal selge soov uue plakati osas - uus plakat oleks tumedamates toonides ning kesksel kohal oleks remonti vajav Tõstamaa mõisa häärber ja kiviaed, mis on näidendi kontekstis olulised (vt lisa 3). Uue plakati kujunduse valmimise järel tuli see muuta kõigil platvormidel. Kujunduse muutmise võib olla publiku jaoks küll segadusttekitav, kuid tegime muudatuse enne, kui publik jõudis senise kujundusega harjuda. Tellisin ka plakatid, mis pandi üles Tõstamaa, Lihula ja Pärnu linna piirkonda ja selle ümbrusesse.

Tulenevalt palaktikujundusest said kasutatavateks toonideks visuaalsetel materjalidel (sh sotsiaalmeedia postitused) vanaroosa, tumesinine, must ja valge. Eesmärk oli, et kasutatav tonaalsus oleks läbivalt ühesugune, selgelt arusaadav ja viitaks „Häärberile”.

Tellisin kolm PVC bännerit suuruses 2,75 x 1,8 meetrit, mis pandi üles Pärnu linna ning Tõstamaale. Selle jaoks taotlesin kohalikul omavalitsuselt reklaamiloa. Bännerid pandi üles 2,5 nädalat enne esietendust, sest samu bännerite raame ja asukohti kasutati ka lavastuse „Ottabeth” jaoks.

2.3.3. Kavaleht

Algselt oli planeeritud „Häärberile” luua kavaleht, kuid eelarve kärpimise järel otsustasime sellest loobuda. Juulikuus avaldas lavastaja siiski soovi kavaleht teha ning küsisin selle jaoks hinnapakumised. Kavalehe valmistamine osutus soodsamaks, kui algselt arvasime, ning selle müügist saadud tulu võimaldas katta tootmiskulud, mistõttu otsustasime kavalehe siiski teha. Selleks tarbeks kirjutas lavastaja tekstid. Minu ülesandeks oli kujundajale saata vajalikud

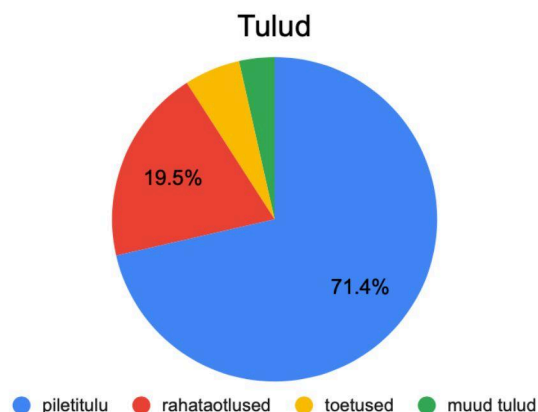
materjalid ning esitada kavalehtede tellimus. Enamus tellitud kavalehti müüdi maha, kuid väike kogus jäi ka järgmise aasta etenduse ajal müügiks.

2.4. Eelarve ja rahastus

Suure osa produtsendi tööst moodustab eelarvega töötamine - eelarve koostamine, rahastaja(te) leidmine ning pidev eelarve jälgimine. Eelarve on juhtimisvahend, mis annab ülevaate tegevustest ja plaanidest. Eelarvet koostades tuleb kirja panna kõik kulud ning ei tohi unustada makse. Eelarves peab olema reserv (5-10% eelarvest) ootamatute kulude ja kallinevate hindade tarbeks. Tulude alla lähevad omafinantseering, toetused, piletitulu, sponsorlus ja bartertehingud. Tasub uurida rahvusvahelisi toetusprogramme, stipendiume ning kaasproduksiooni võimalusi. (Produtsendi õppevihik, *s.a.*)

Minu liitumise ajaks oli eelarve juba koostatud ning tegu oli Tõstamaa Suveteatri seni kõige kallima projektiga. Minu ülesandeks jäi eelarves teha selles kärpeid, et viia kogusumma maksimaalselt 75 000–80 000 euroni. Selleks rääkisin meeskonnaga läbi töötasud ning vähendasin kõiki kulusid, mida oli võimalik optimeerida. Aprilliks oli eelarve saanud kärped (77 000 eurot) ning seejärel sain ka sihtasutuse esindajalt nõusoleku, et saame sellise eelarvega tööd alustada. Tegu oli minimaalse eelarvega ning sellest olid välja jäetud võimalike lisaetenduste kulud ja tulud.

Projekti jooksul ajakohastasin eelarvet vastavalt tegelikele kuludele. Kuigi mõnel juhul ületasid kulud planeeritud summasid, jäid need teistel juhtudel prognoositust väiksemaks, mistõttu püsis eelarve kokkuvõttes tasakaalus. Lõpuks oli projekti eelarveks umbes 85 000 eurot, täpsed summad pole antud töö kontekstis olulised. Kulud jaotusid: lavastust ettevalmistavad kulud 24,2%, ettevalmistus loominguine ja tehniline meeskond 18,7%, turundus 2,6%, etenduste andmisega seotud kulud 44,3%, administratiivkulud 6,5% ning muud kulud 3,8% (vt joonis 1). Tulud jaotusid: piletitulu 71,4%, rahataotlused 19,5%, toetused 5,6% ning muud tulud 3,5% (vt joonis 2).

Joonis 1. Lavastuse “Häärber” kulud**Joonis 2.** Lavastuse “Häärber” tulud

2.4.1. Rahataotlused

Projektitaotlust kirjutades tuleb selgeks teha, millised on antud projekti nõudmised ning millised on abikõlblikud kulud, sest esitatud taotlus peab neile tingimustele vastama. Taotluses on oluline vastata küsimustele: miks, kellele, millal ja kuidas. Projekti ajakava peab olema realistlik ning eelarve vastavuses tegelikkusega. Projekti eesmärk peab olema selge ja arusaadav ning tulemused mõõdetavad. Projekti lõppedes tuleb esitada aruanne raha kasutamise kohta. (Produtsendi õppevihik, s.a.)

Taotluste ja aruannete kirjutamise ja esitamisega tegelesime koos sihtasutuse esindajaga. Ta esitas 2024. aasta novembrikuus ja 2025. aasta veebruarikuus Eesti Kultuurkapitali näitekunsti sihtkapitali rahataotlused, mis mõlemad said negatiivse vastuse. Maikus esitasime taotluse, mis sai positiivse vastuse, kuid soovitud 14 500 euro asemel määrati toetuseks 10 000 eurot. Leader meetmest küsime kaheks aastaks 15 000 eurot, mis sai positiivse vastuse ja jagunes täpselt pooleks 2025. ja 2026. aastaks. Pärnu linnale esitasime rahataotlus suuruses 10 000 eurot, kuid saime 5000 eurot. Soovitud väiksemad toetussummad tekitasid küll muret, kuid olime eelarvet koostanud arvestanud 75% saalitäituvust, mis on realistlik plaan, kuid saali täituvus oli 100%. Seega oodatust suurem piletitulu ning lisaetendustest tekkinud tuli võimaldasid puudu jäänud toetuse katta.

2.5. Lepingud ja autoriõigused

Lepingute sõlmimine maandab riske ja fikseerib vastutuse osapoolte vahel ning need peavad olema taasesitatavas vormis (Produtsendi õppevihik, *s.a.*). Lepingute sõlmimiseks olid olemas lepingupõhjad, mida tuli kohandada vastavalt projekti vajadustele. Kõigi osapooltega sõlmisin kahepoolseid lepinguid enne prooviperioodi algust.

Mistahes loometööga kaasnevad autoriõigused, mis tuleb teose omanikuga alati kokku leppida ja fikseerida autorilepinguga. Teatris on teoseks lava-, heli-, valgus-, videokujundaja, koreograafi, lavastaja, fotograafi, kujundaja töö, kes kõik on autorid. Teose esitajale tekivad esitaja õigused, kelleks on näiteks näitlejad. (Produtsendi õppevihik, *s.a.*) Näidendi autoriõigused kuuluvad Gerda Kordemetsale ning sõlmisime temaga kokkuleppe autoritasude maksmise osas. Teiste osapooltega fikseerisin tekkivad õigused töölepingus.

Kasutatud muusika autoriõigustega seoses tekkis muusikalise kujundajaga möödarääkimine, kuna olin saanud aru, et autoriõiguste küsimustega tegeleb tema, kuid hiljem selgus, et see ei kuulunud tema ülesannete sekka. Enne esietendust oleksime pidanud Eesti Autorite Ühinguga (edaspidi EAÜ) sõlmima lepingu ning peale etendusi esitama ka aruande ja maksma autoritasu. Tekkinud arusaamatuse tõttu jäi see tegemata. Septembrikuus, kui etendused olid ära toimunud, võtsin EAÜ-ga ühendust, et uurida, kuidas peaksin toimima, et leping siiski korrektselt ära teha. Nende poolt pakutud lahendusena sõlmisime lepingu tagantjärele, esitasin aruandluse ning maksime autoritasud.

2.6. Etendused

1.- 24. augustil 2025 toimus 13 etendust, millest kolm olid lisaetendused. Etendused algasid kell 19:00 ning toimusid Tõstamaa mõisa saalis. Saalis oli 120 kohta ning kõik etendused olid välja müüdud.

Etendused möödusid edukalt ja probleemideta. 8. etendusel realiseerus riskianalüüsis väljatoodud risk - elektrikatkestus. Äikesetormi käigus kadus teise vaatuse algul mõneks sekundiks ning teise vaatuse lõpus hinnanguliselt 30-sekundiks elekter, mis mõjutas helikujundust ning valguskujundust (tehnikalülitus välja ning pidi sisse lülitades ennast paika kalibreerima). Teisel korral kadus elekter stseeni vahetusel, kus näitlejad lähevad lavale rahapajaga, mille põhjas põleb akutoitel lamp, mistõttu oli võimalik etendust pausita jätkata. Sellist olukorda oleks võimalik ära hoida tagavara generaatoriga, mis on iga hetk valmis

tööks. Selline lahendus on liialt kallis ning elektri kadumise risk on pigem väike, seega pole tegu mõistliku lahendusega.

Etenduste perioodil tegelesin produtsendina piletimüügi päringutele vastamise, turunduse ja jooksvate probleemide lahendamise. Enne igat etendust andsin publikuteenindajatele infot piletikontrolli, -müügi ja broneeringute kohta.

Lisaks produtsendi rollile täitsin ka inspitsient-rekvisiitori ülesandeid. Etenduse päevade hommikul tegelesin rekvisiitide ja kostüümide hooldusega, panin need valmis ning seadsin paika lavakujunduse õhtuseks etenduseks. Tavapäraselt alustasin tööd lava taga tund enne etenduse algust, kui esimene näitleja saabus grimmi ning ülejäänud alustasid ettevalmistustega. Näitlejate saabumisele enne etendust lava taha ei pidanud ma ranget kontrolli, sest elasime kõrvalmajas ning sageli koguneti varem kohviringile, kust liiguti koos edasi etendusele. Enne etenduse algust käisin lavakujunduse ja rekvisiitide kontrollnimekirjaga üle, et kõik oleks olemas (vt lisa 5). Samuti andsin trupile 15, 10 ja 5 minutit enne etenduse algust teada, kui kaua on alguseni aega, ning teavitasin kõiki osapooli etenduse algusest. Inspitsient-rekvisiitori ülesanded etenduste ajal olid näitlejatele rekvisiitide ulatamine ja vastuvõtmine ning kostüümi vahetustega abistamine. Vaheajal tuli avada kõik saali aknad tuulutamiseks ning panna lava valmis teise vaatuse jaoks. Etenduste järel tuli lava korrastada ning tegeleda rekvisiitide ja kostüümide hooldamisega.

2.6.1. Dokumenteerimine

Peale esietendust dokumenteeritakse lavastusega seotud info ning koostatakse lavastuse pass, mille sisu sõltub konkreetsest teatrist (Roosaar, 2025). Tulenevalt plaanist mängida „Häärberit“ kahel järjestikusel suvel koostas pärast esietendust rekvisiitide, kostüümide ja lavakujundus elementide nimekirja ning tegin kõigest fotod, samuti ka fotod saalist. Küsisin muusikaliselt kujundajalt helifailide koopia ning tehnikult valguspiltidest tehtud fotod, et tagada, et failidest oleks mitu koopiat juhuks, kui midagi juhtub. Samuti koostas vajaliku tehnika nimekirja. Etenduse taastamise ning ka arhiveerimise eesmärgil tellisin videograafilt ühe läbimängu salvestuse. Kõik failid ja materjalid laadisin üles eelnevalt loodud *Google Drive* kausta, kus olid juba olemas turundusmaterjalid, tekstiraamat ja muud lavastusega seotud materjalid.

3. Refleksioon

Refleksiooni kirjutamisel tuginesin Gibbssi refleksioonimudelile ja selle suunavatele küsimustele (vt lisa 7). Refleksioon on protsess, mille käigus vaadeldakse olukorra erinevaid külgi ja vaatenurki, et olulised teemad ei jääks tähelepanuta. Gibbssi refleksioonimudel on ringikujuliselt üles ehitatud mudel, mille kasulikkus seisneb süsteemses refleksiooniprotsessi soodutamises. Gibbssi refleksioonimudel on jagatud kuueks etapiks järgnevalt:

- kirjeldus - objektiivne ja põhjal ülevaade olukorrast;
- tunded - ülevaade tunnetest ja reageeringud situatsiooni ajal ja selle järel;
- hindamine - hinnang kogetule, arutledes olukorra positiivsete ja negatiivsete aspektide üle
- analüüs - situatsiooni mõjutanud faktorid ning eesmärgi saavutamise soodustamist ja takistavate asjaolude analüüs;
- järelendus - lähtuvalt eelnevatest etappidest, arutlemine mida oleks saanud antud olukorras teha teisiti;
- tegevusplaan - eelnevate etappide põhjal otsuse tegemine, kuidas edaspidi sarnases olukorras käituda. (Lokko, 2013)

Alustasin õpinguid Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias kultuurikorralduse erialal, kuid peale esimest aastat vahetasin eriala etenduskunstide õppekava tehnilise produtsendi vastu. Olen saanud koolist väga laia ja kahte eriala hõlmava hariduse. Õpingute kõrvalt olen tegelenud teatri- ja filmiprojektide, kontsertide ja festivalide korraldamisega alates assistendist kuni produtsendini välja. Roll ja ülesanded on igas projektis olnud erinevad. Teatriprojektidest olen tegelenud nii tudengite diplomilavastuse väljatoomise ning etendamisega kui ka umbes 80-liikmelise (sh rahvusvahelise) meeskonnaga rännaklavastuse väljatoomise ja etendamisega. Seega läbi erinevate kogemuste ja projektide on kogunenud baastadmised ja oskused, mis löid aluse „Häärber” teostamiseks.

„Häärber” on minu senine suurim lavastusprojekt, eelkõige tömahult, kuid ka eelarvelt. Varasemalt olen töötanud meeskondades, mis koosnevad harrastajatest, tudengitest ja professionaalidest. „Häärberi” kogu loominguline meeskond koosnes professionaalidest, mis oli minu jaoks uus praktiline ja väärtuslik kogemus. Sageli on osa meeskonnast olnud minu jaoks tuttav, kuid „Häärberi” puhul oli kogu meeskond minu jaoks võõras, me polnud varem koos töötanud ega tuttavad. Ainus inimene, kellega olin varasemalt kokku puutunud, oli „Ottabethi” produtsent. Varasemalt olen produtsendi, etenduse juhi, rekvisiitori ja

kostümeerija rollis olnud, kombineerinud neid rolle omavahel või täitnud ainult ühe rolli ülesandeid.

Mulle pakuti 2025. aastal algul „Häärber” produtsendi rolli, mis tundus minu jaoks põnev ja arendav. Ütlesin kohe „jah”, nagu mulle kohane, jätmata endale aega kahelda oma võimetes ja oskustes. Tööd alustades võtsin vastu teadliku otsuse - kuni prooviprotsessi alguseni olen produtsent, proovides inspitsient ning proovide välisel ajal ja etenduste perioodil kombineerin neid rolle. Minu jaoks tähendas see seda, et enne prooviperioodi algust tegelesin ainult korralduslike ülesannetega. Proovides tegelesin ainult inspitsiendi ülesannetega ning proovide välisel ajal lisandusid korralduslikud ülesanded. Etenduste perioodil täitsin mõlemaid ülesandeid vaheldumisi ja koos. Arvan, et rollid täiendasid üksteist ja aitasid kaasa edukale lavastusprotsessile.

Liitudes meeskonnaga, oli vaja meeskonnaga tuttavaks saada. Esimesed kohtumised sihtasutuse esindajate ja lavastajaga toimusid veebis ning peale päriselus kohtumist läks omavaheline suhtlus lihtsamaks - tekkisid ühtsed arusaamad ja plaanid. Projektiteatrile omaselt puudus uuele meeskonnaliikmele sisseelamissüsteem, mis oleks protsessi lihtsustanud. Lisaks ei olnud ma varasemalt külastanud Tõstamaad ega ka Tõstamaa mõisat, mistõttu oskasin esialgu kohapeal olevaid olusid hinnata ainult fotode järgi. Esimesel kohtumisel mõisas tehti mulle mõisa ja abihoonete tuur ning vaatasin ka alevikus ringi. See aitas luua minu jaoks arusaama, millised tingimused on kohapeal olemas ning sellega loeksin enda sisseelamise perioodi lõppenuks.

Alguses oli minu jaoks suhtlus meeskonnaga keeruline. Olime omavahel võõrad ning suhtlusstiilid ja tavapärased suhtluskanalid olid erinevad. Peale esimest tutvustavat meili oli esimene kokkupuude palga läbirääkimised ja eelarve kärpimine, mis võib kujuneda keeruliseks ning pingeliseks protsessiks. Väljendasin ennast võimalikult korrektselt ja arusaadavalt ning läbirääkimised möödusid suurema pingeta. Peale esimest päriselus kohtumist tundsin ennast juba vabamalt ja julgemalt. Esimene lugemine ehk minu jaoks esimene kohtumine näitlejatega oli minu jaoks hirmus. Tundsin aukartust näitlejate ees, sest enamikku neist olin näinud teatrilavadel ja ekraanil nii kaua, kui ma mäletan. Kartsin, et olen vähese kogemusega tudeng ning eksin või ei saa hakkama. Ajapikku see hirm leevenes ning nüüdseks tagantjärele on põnev lugeda lavastusprotsessi jooksul peetud päevikut.

Teadsin, et lavastuse väljatoomine saab olema töörohke, kiire ja pöörane protsess. Täites mitut rolli, oli minu ülesannete nimekiri pikk ning tööd oli palju. Eelnevate kogemuste põhjal teadsin, kui oluline on ettevalmistus. Alustasin varakult materjalide ja tööfailide

ettevalmistamisega (näiteks turundustekstid ja inspitsiendi tööfail (vt lisa 6)) ning lõin endale süsteemi töö tegemiseks. Prooviperioodile eelnenud päevadel puhkasin ja magasin võimalikult palju, et oleksin maksimaalselt eelseisvaks perioodiks valmis.

Prooviperioodil 30. juunist 4. augustini polnud mul ühtegi puhkepäeva, millega olin eelnevalt juba arvestanud. Arvasin, et 5. augusti hommikul ärgates olen vaimselt täiesti kurnatud, kuid minu üllatuseks polnud see nii. Ma arvan, et sellele aitas peamiselt kaasa elukorraldus, meeskond ja eelnev ettevalmistus. Elades ja töötades meeskonnaga koos, on raske tõmmata piiri töö- ja puhkeaja vahele, kuid ma ei tundnud sellest ka puudust, sest nautisin kogu protsessi.

Minu eesmärgiks oli luua meeskonnale võimalikult hea lavastusprotsess ja publikule meeldiv teatrikogemus. Tunnen, et saavutasin need eesmärgid, mida kinnitab ka meeskonna kirjalik tagasiside minu tööle. Suutsin jääda ka keerulisemates olukordades rahulikuks, mida töid välja ka näitlejad. Meeskonna tagasisidest tuleb välja ka see, et suutsin luua kõigi jaoks hea ja positiivse töökeskkonna. Lisaks toodi välja, et lepingute sõlmimine möödus probleemideta ning olin organiseeritud, usaldusväärne ja põhjalik. Inspitsiendina jätsin näitlejatele prooviperioodil ning etenduste ajal ruumi, kuid olin alati olemas ja valmis reageerima.

Üks minu ebaõnnestumisi oli seotud reklaamklippide filmimisega. Klippide filmimisega oli kiire, et neid oleks võimalik hakata turundamiseks kasutama ning samuti pressis peale ERR kultuuriteate esitamise tähtaeg. Tundsin ennast läbikukkununa ja mul oli piinlik, kui pidin meeskonnale teatama, et kokkulepitud filmimine lükkub edasi. Õnneks leidsime paar päeva hiljem uue aja ning klipid said filmitud. Sellest õppisin, et ei tohi mitte kunagi unustada kunstnikku ja grimmikunstnikku. Siiski arvan, et oli hea, et klipid said filmitud paar päeva hiljem, kuna selleks hetkeks oli idee rohkem arenenud ning rollialüüs kaugemal, ehk usun, et see aitas kaasa paremale lõpptulemusele.

Ma ei olnud varasemalt ise tegelenud Eesti Autorite Ühingu autoritasude maksimisega. Olin esitanud repertuaariaruande, kuid polnud tegelenud koostöölepingu sõlmimisega ja sellega seonduvaga. Ma ei teadnud, et pean enne esietendust sõlmima ka lepingu EAÜ-ga ning arvasin, et piisab, kui esitan peale etendusi repertuaariaruande ning selle põhjal saadetakse arve. Tean nüüd, et leping tuleb sõlmida enne ning oskan sellega arvestada.

Oma seminaritöös uurisin, mida ootab lavastuse tehniline meeskond produtsendilt lavastusprotsessis. Selle tulemusena olen saanud juurde teadmisi ja teadlikkust, kuidas produtsent saab meeskonna tööd tõhusamalt toetada ning millele pean edaspidi rohkem

tähelepanu pöörama. Varasemalt olen teinud mitmeid tegevusi pigem intuiitiivselt, kuid nüüd oskan neid teadlikumalt planeerida ja teha. Näiteks pean oluliseks meeskonnaga juba projekti alguses kommunikatsioonikanalid ja info vahetamise põhimõtted läbi rääkida ja kokku leppida. Antud projekti puhul lasin kommunikatsioonil kujuneda pigem juhuslikult vastavalt olukorrale, kuid tagantjärele mõistan, kui suur ja oluline osa minu tööst on kommunikatsiooni juhtimine.

Antud projekt kinnitas mulle, et suudan juhtida lavastuse väljatoomise protsessi edukalt ning täita sealjuures samaaegselt mitut rolli, mille osas tekkis mul kahtlusi lavastusprotsessi jooksul. Lisaks ei ole minu jaoks probleemiks uues meeskonnas ja organisatsioonis sisseelamine ning edukas projektijuhtimine.

„Häärberi” lavastusprotsess näitas, kui olulised on hea meeskonnatöö ja õhkkond ning kui vajalik on põhjalik ettevalmistus. Neile aspektidele oskan edaspidi veel rohkem tähelepanu pöörata. Järgmiste projektide juures olen kindlasti julgem ja enesekindlam enda oskuste, teadmiste ja võimete osas. Antud lavastuse põhjal on mul tekkinud tööde nimekiri ja n.ö „mustand”, mille järgi edaspidi sarnast lavastusprotsessi eest vedada. Järgmisi projekte alustades lepin kohe meeskonnaga kokku suhtluskanalid ja tööreeglid. Kindlasti mõtlen läbi turunduse ja kommunikatsiooni koos sõnumite ning visuaalse poolega. Koolis õpitu lõi minu jaoks põhja, mille peale üles ehitada enda jaoks toimiv tööstruktuur, mida täiendasid praktilised kogemused erinevate projektidega.

„Häärberi” kogemus õpetas mulle, et julgus võtta vastu väljakutseid ka siis, kui kõik vastused ei ole veel teada, on olnud minu professionaalse arengu jaoks äärmiselt oluline. See projekt andis mulle kinnitust, et suudan kohaneda uute olukordade, inimeste ja vastutusega ning rakendada edukalt varasemaid oskuseid ja teadmisi. Olen uhke, et sellist projekti just mulle pakuti ning olen tänulik, et sellele „jah” ütlesin. Kindlasti lähenen samasuguse pealehakkamisega ka järgmistele projektidele, sest avatud suhtumine on toonud minuni ootamatuid võimalusi, mis on andnud mulle väärtuslikke ja arendavaid kogemusi.

Kokkuvõte

Lavastuse väljatoomisel sõltub produtsendi töö ja ülesanded konkreetsest lavastusest, selle keerukusest ning eesmärkidest. Käesoleva loov-praktilise lõputöö eesmärk oli anda ülevaade produtsendi ülesannetest suvelavastuse väljatoomisel lavastuse „Häärber” näitel. „Häärber” toodi välja projektiteatri vormis tegutsevas organisatsioonis. Lavastus esietendus Tõstamaa mõisas saalis 1. augustil 2025. aastal. Tegemist on Gerda Kordemetsa krimikomöödiaga, mis räägib perekonnast, kes soovib taastada mõisa.

Suvelavastused on Eestis laialt levinud nähtus ning igal suvel esietendub kümneid lavastusi. 2025. aasta suvel esietendus Eestis 38 lavastust ning mängukavades oli veel 29 suvelavastust. Tihti mängitakse ka väljaspool traditsioonilist teatrimaja - mõisates, taludes, looduses ning muudes kohtades. Suvelavastuse väljatoomisega kaasneb teatud keerukus ning ajalised raamid.

Töö esimeses osas annan ülevaate suvelavastuse mõistest ja ajaloost Eestis ning tutvustan Tõstamaa Suveteatrit ja mõisat. Töö teises osas annan ülevaate produtsendi ja inspitsiendi tööülesannetest suvelavastuse „Häärber” lavastusprotsessis, ettevalmistusest kuni etendusteni. Viimases osas reflekteerin enda kogemust ja tööd antud lavastusega.

Antud lavastuse juures olin nii produtsendi kui ka inspitsiendi rollis. Produtsendina jäi minu vastutada eelarve, turundus- ja kommunikatsioon, piletimüük, korraldus ja muud väiksemad ülesanded. Lisaks töötasin inspitsiendina prooviperioodil ning tegelesin etenduste teenindamisega. Produtsendina seadsin endale eesmärgiks luua meeldiv töökeskkond ning lavastusprotsess edukalt planeerida. Minu jaoks oli oluline eesmärk ka siduda koolis õpitu praktilise kogemusega. Võttes arvesse publiku huvi, eelarve tasakaalu ja meeskonna tagasisidet, võin öelda, et eesmärgid said täidetud. Antud lavastusprotsessi käigus sain uusi teadmisi ja kogemusi ning õppisin ka enda kohta uut.

Kasutatud materjalid

- Allik, K. (2023) Teater. *Karin Allik Suvelavastuse moodi suvelvastus*. Teater. Muusika. Kino
<https://www.temuki.ee/2023/01/suvelavastuse-moodi-suvelavastus/>
- Eesti Maaturism. (2026). *Tõstamaa mõis*.
https://www.maaturism.ee/index.php?id=eesti-maaturism&service_id=3362
- Eesti Teatri Agentuur. (2026). *Terminoloogia*.
<https://teater.ee/teatriinfo/terminoloogia/#char-L>
- Eesti Teatri Agentuur. (2026). *Lavastused*.
<https://teater.ee/teatriinfo/lavastused/haarber-tostamaa-suveteater/>
- ERR. (2026). *Tõstamaa mõisas esietendub suvelavastus "Häärber"*.
<https://kultuur.err.ee/1609759941/tostamaa-moisas-esietendub-suvelavastus-haarber>
- Janson, L. (2023). *Teatriprodutsendi tööga kattuvad ametid repertuaariteatris*. [Seminaritöö, Tartu Ülikool].
- Karulin, O. (2009, 3. september). *Suveteater kui nišitoode*.
<https://www.sirp.ee/suveteater-kui-niitoode/>
- Kasterpalu, M. (2017, 5.juuni). *Suveteater: igatsus rituaalse ruumi järgi*.
<https://kultuur.postimees.ee/4136363/suveteater-igatsus-rituaalse-ruumi-jarele>
- Käär, L. (2015). Tõstamaa mõisa lugu. *Tõstamaa mõis*. (lk 41; 67-70)
- Lavabaas. (2026). 1997.
https://lavabaas.teater.ee/?valik=lavabaas&page=1&s_nimi=1997
- Lavastusprotsessi kirjeldus. (2026). *Lavastusprotsessi kirjeldus*.
<https://media.voog.com/0000/0040/2501/files/Lavastusprotsessi%20kirjeldus.pdf>
- Lillepalu, P. (2014). *Inspitsiendi tööprotsess Ugala Teatri lavastuste "kahe isanda teener" ning "Printsess Lulu ja Härja Kere" näitel*. [Diplomitöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/baf25448-34f5-40fd-8624-274097f12d21/content>
- Lokko, M. (2013). *Refleksioon algajate õpetajate õpetamislugudes*. [Magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/40441738-d209-4f6b-b949-78f78ac2f302/content>
- Läänesaar, M. (2006). Teater kui institutsioon. *Nüüdisteater. Eesti teatrilugu*. Kirjastus Ilo. (lk 154- 155; 185-187; 233-236)

- Perens, A. (2019). Praktiline projektijuhtimine. HBP Koolitus. (lk 213-223; 144-15)
- Pihelgas, P. (2025). *Tõstamaa Suveteatri lavastuse "Ottabeth" väljatoomine ja etendamine*. [Lõputöö, Tartu Ülikool]. DSpace.
<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/59bd8334-fecc-4e3a-88bb-0132ebd46f74/content>
- Produtsendi õppevihik. (s.a.). Nellis, G. (koost.).
- Rantanen, K. (2010a). Eesti suveteater aastatel 1995-2005. [Magistritöö, Tartu Ülikool]. DSpace.<https://dspace.ut.ee/server/api/core/bitstreams/eb39d118-7986-4609-a8cf-64acdec37e53/content>
- Rantanen, K. (2010b). Eesti suveteater aastatel 1995-2005. Saro, A. & Epner, L. (toim), *Interaktsioonid. Eesti teater ja ühiskond aastail 1985-2010*. (lk 102-109)
- Rebane, K. (2025, 30. mai). *SUUR ÜLEVAADE Algaval teatrisuvel jõuab lavale varasemast vähem suvelavastusi*.
<https://kultuur.err.ee/1609706493/suur-ulevaade-algaval-teatrisuvel-jouab-lavale-varasemast-vahem-uuslavastusi>
- Selge, K. (2009, 24. august). Kümme aastat eesti suveteatri radadel.
<https://www.sirp.ee/kuemme-aastat-estis-suveteatri-radadel/>
- Sutherland-Cohen, R. (2017). *Introduction to Production*. Taylor & Francis. (lk 17-18)
- The University of Edinburgh. (2024, 15. oktoober). *Gibbs' Reflective Cycle*. The University of Edinburgh. <https://reflection.ed.ac.uk/reflectors-toolkit/reflecting-on-experience/gibbs-reflective-cycle>
- Tonts, A. (2016). *Draama ja teater*. Maurus kirjastus. (lk 94)
- Tõstamaa mõis. (2026). *Tõstamaa mõisa ajalugu 18. sajandini*.
<https://mois.tostamaa.ee/tostamaa-mois-2/tostamaa-moisa-lugu/tostamaa-moisa-ajalugu-18-sajandini/>
- Roosaar, M. (2025). *Lavastuse pass* [Loengumaterjal]. Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia.
- Vikerraadio. (2025). *Gerda Kordemets: Tõstamaa suveteatri uus lavastus "Häärber" paneb peresuhted proovile*.
<https://vikerraadio.err.ee/1609727501/gerda-kordemets-tostamaa-suveteatri-uus-lavastus-haarber-paneb-peresuhted-proovile>
- Visnap, M. (2004, 13. august). *Suveteater ? projektiteater?*.
<https://www.sirp.ee/suveteater-projektiteater/>

Lisa 1. Riskianalüüs

Skaala: 1- madal tõenäosus/mõju, 2- keskmine tõenäosus/mõju, 3- suur tõenäosus/mõju

Risk	Meeskonnaliikme haigestumine	Tehnika (heli/valgus) rike	Publikuliikmel hakkab halb (kuumus, minestamine)	Halvad ilmastikuolud (vihm, tugev tuul)
Tõenäosus	2	1	2	2
Mõju	2	3	2	2
Riski realiseerumise aeg	prooviperiood, etendused	prooviperiood, etendused	etendused	prooviperiood, etendused
Riski realiseerumise koht	saal, lavatagune, kodu	saal	saal	saal
Riski vältivad või maandavad tegevused	hügieen, pikem prooviperiood	varuplaan, eelnev kontroll ja testimine	saali tuulutamine, meditsiinilise abi valmisolek, veepudelite olemasolu	pidev ilmastiku jälgimine, misantseenide varuvariandid kui rõdule ei saa minna
Tegevus riski realiseerumisel	proovigraafiku muutmine, etenduse ärajätmine või edasilükkamine	varuplaani käiku võtmine, tekkinud probleemile lahenduse leidmine	esmaabi ning vajadusel kiirabi kutsumine, publiku teavitamine	varuplaani kasutamine, uste ja akende sulgemine
Vastutaja	kõik ise ja produtsent	inspitsient, tehnik	publikuteenindaj, teenindusjuht, inspitsient	inspitsient, lavastaja

Risk	Elektrikatkestus	Projektitaotlused ei saa positiivset vastust	Meeskonna-liikmete omavahelised tülid	Vähene piletimüük ja publikuhvi
Tõenäosus	1	3	2	2
Mõju	3	3	3	3
Riski realiseerumise aeg	prooviperiood, etendused	ettevalmistav periood	prooviperiood, etendused	ettevalmistav periood, prooviperiood, etendused
Riski realiseerumise koht	saal	-	koosolekud, proovid, etendused	-
Riski vältivad või maandavad tegevused	varuplaan, igal hetkel valmis olev generaator	hästi koostatud projekt ja eelarve	rahulikuks jäämine, üksteist arvestav suhtlemine, kokkulepitud reeglid	tugev turundus- ja kommunikatsiooniplaan, publikule huvi pakkuv projekt
Tegevus riski realiseerumisel	olukorra analüüs ja sellest tulenevate otsuste tegemine vastavalt varuplaanile	lisarahastuse leidmine, varakult taotluste esitamine	tekkinud probleemide lahendamine	etenduste arvu vähendamine või ärajäämine
Vastutaja	inspitsient, produtsent	produtsent	kõik, produtsent	produtsent

Lisa 2. Meediakajastused

Kuupäev	Väljaanne	Pealkiri	Link
21.06.2025	Vikerraadio	Gerda Kordemets: Tõstamaa suveteatri uus lavastus „Häärber“ paneb peresuhted proovile	https://vikerraadio.err.ee/1609727501/gerda-kordemets-tostamaa-suveteatri-uus-lavastus-haarber-paneb-peresuhted-proovile
21.06.2025	Pärnu Postimees	Tõstamaal jõuab publiku ette uus suvelavastus	https://parnu.postimees.ee/8290554/tostamaal-jouab-publiku-ette-uus-suvelavastus
26.06.2025	Klassikaraadio saade Delta	Delta. Gerda Kordemetsa tänavused suvelavastused	https://klassikaraadio.err.ee/1609720775/delta-26-juunil-jaak-joala-75-gerda-kordemets-margus-haav/ebffc00b235b3dcb868f21692b5ff06
31.07.2025	ERR Kultuuriportaali	Tõstamaa mõisas esietendub suvelavastus „Häärber“	https://kultuur.err.ee/1609759941/tostamaa-moisas-esietendub-suvelavastus-haarber
31.07.2025	ERR AK	Aktuaalne kaamera. Ilm : 731	https://arhiiv.err.ee/video/vaata/aktuaalne-kaamera-ilm-731-498549
1.08.2025	Õhtuleht	Terje Pennie põgenes poeg Jaan Tristani lavaka eksamite ajaks Viiburisse	https://www.oh tuleht.ee/melu/1136585/terje-pennie-pogenes-poeg-jaan-tristani-lavaka-eksamite-ajaks-viiburisse
7.08.2025	Pärnu Postimees	Tõstamaal suveteatrit tegev Gerda Kordemets: Minu mõisaunistus on siin täitunud	https://parnu.postimees.ee/8300861/tostamaal-suveteatrit-tegev-gerda-kordemets-minu-moisauunistus-on-siin-taitunud

11.08.2025	ERR Kultuuri- portaal	Arvustus. Gerda Kordemetsa „Häärber” tõgab muhedalt eestlaste unistusi	https://kultuur.err.ee/1609767855/arvustus-gerda-kordemetsa-haarber-togab-muhedalt-eestlaste-unistusi
13.08.2025	Postimees	Kui kell ei käi ja seinad kuulavad: «Häärber» seab elu paika	https://kultuur.postimees.ee/8303948/kui-kell-ei-kai-ja-seinad-kuulavad-haarber-seab-elu-paika
26.09.2025	Sirp	Kuidas mõista perekonnadraamat?	https://www.sirp.ee/kuidas-moista-perekonnadraamat/
	Eesti Teatri Agentuur	„Häärber”	https://teater.ee/teatriinfo/lavastused/haarber-tostamaa-suveteater/
	Eesti Lavastuste Andmebaas	„Häärber”	https://www.elab.ee/lavastus/36691/haarber/
	Tõstamaa Enda Uudised		https://tostamaa.eu/suveteater-2/
	Tõstamaa mõis		https://mois.tostamaa.ee/
	Tõstamaa Suveteater sotsiaal- meedia		https://www.facebook.com/p/T%C3%B5stamaa-Suveteater-61561150620605/ https://www.instagram.com/tostamaateater/

Lisa 3. Lavastuse „Häärber” visuaalid

Tõstamaa Suveteater esitab

HÄÄRBER

Osades: Jaan Rekkor, Terje Pennie, Kersti Tombak
Karin Tammaru, Jaan Tristan Kolberg, Jaune Kimmel

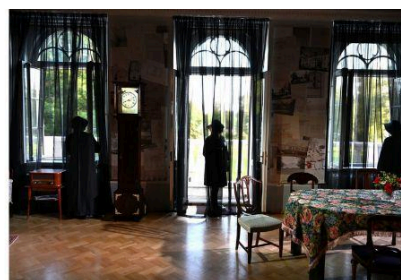
Autor ja lavastaja Gerda Kordemets

„Häärber” esialgne plakat (autor Toomas Mitt).

„Häärber” plakat (autor Kalle Paalits).

Lisa 4. Fotod lavastusest „Häärber”

Autor: Toomas Mitt.

Lisa 5. Rekvisiitide kontroll nimekiri

Vasak pool:

- korb:
- 6 riidest salvrätikut koos rõngastega;
- 6 taldrikut;
- 6 veinipokaali;
- 6 kahvlit;
- 6 nuga;
- kalavaagen;
- Luisa reisikott;
- 3 pudelit viskit;
- heeliumimasin - hapnikumask, teibirull, õhupallid, voolik;
- Meeli kohver.

Parem pool:

- 1 veinipudel - all külmkapis (too ära esimese vaatuse keskel!);
- karmoška;
- Juhani telefon;
- Elleni käekott.

Lava:

- malelaud:
 - malendid;
 - 2 ajakirja;
- kellakapp:
 - 2 viskiklaasi;
 - 1 karahvin;
 - marker;
- kummutikapp:
 - raha ümbrikus ja vasakpoolse lukuga ukse taga - võti eest ära ja alt teise sahtlisse;
 - sahtlis unerohu tabletid - ülevalt teine;
 - kapi peab klaasist kauss apelsinidega;

- kabil hõbekandik, linik, veekann ja 6 veeklaasi.

Inspitsiendi laual:

- riidest seljakott;
- nahast kott - koti sees rullis tööriistad ja telefon;
- Luisa väike käekott - kotis telefon ja suitsud;
- vahetuseks viskipudel;
- viinapudel;
- kullapada - sees valgusti;
- toa võtmed 2tk;
- väike märkmik ja harilik;

Enne I vaatust:

- küljeuksed kinni;
- raadio nupust tööle;
- alt vaatuse teises pooles veinipudel tuua.

Enne II vaatus:

- kellakapi uks lahti;
- kellakapi peale Jasperi tööriistad;
- 2 klaasi kellakappi tagasi;
- Elleni huulepulk ja peegel grimmi poolele tagasi käekotist;
- karmoška;
- Juhani ülikonna jakk, hele lühikeste käistega triiksärk, dressipüksid ja kalossid vasakule poolele viia.

Lisa 6. Inspitsiendi tööfail

Pilt	Kirjeldus	Tegela- sed	Sisenemine	Väljumine	Aeg	Rekvisiit
I VAATUS						
1 PILT	Jasper saabub mõisa ja taastutvub kellaga. Sofia ja Jasperi taaskohtumine.	Jasper, Sofia	Mõlemad keskelt	Mõlemad koos jooksuga keskelt	I päev	Jasperil seljakott (tööriistad ja telefon), Sofia seljakott
2 PILT	Elleni ja Luisa taaskohtumine mõisas.	Ellen, Luisa	Luisa vasakult, Ellen paremalt	-	I päev	Elleni käekott, Luisa reisikott
3 PILT	Elleni ja Luisa vestlust segab Meeli saabumine. Juhan taaskohtub endiste naistega.	Ellen, Luisa, Meeli, Juhan	Meeli keskelt, Juhan paremalt	Juhan vasakule, Meeli ja Luisa paremale	I päev	Meelil taskus võtmed
4 PILT	Elleni ja Juhani noorushetk ja tänapäev.	Ellen, Juhan	Juhan vasakult	Ellen paremale, Juhan vasakule	minevik / I päev	viskipudel, klaas, marker
5 PILT	Sofia üritab kellaga sõbruneda ja meenutavad minevikku.	Sofia, Jasper	Sofia vasakult, Jasper keskelt	-	I päev	tööriistad
6 PILT	Sofiat ja Jasperit segab Luisa. Luisa ja Sofia taaskohtumine.	Sofia, Jasper, Luisa	Luisa keskelt	Jasper paremale, Sofia paremale	I päev	

7 PILT	Luisa jääb oma teoga vahele ja anub Juhanit.	Luisa, Juhan	Juhan vasakult	-	I õhtupoole	sularaha, võti
8 PILT	Juhani ja Sofia taaskohtumine, kiviaed ja lähevad veini järele. Meeli katab lauda ja peaaegu murdub Luisa ees. Saabuvad ka Ellen ja Jasper.	kõik	Sofia paremalt, Meeli vasakult, Ellen ja Jasper vasakult	Juhan ja Sofia keskele	I õhtupoole	korv, taldrikud, kahvlid, noad, veinipokaalid, salfrätikud
9 PILT	Perekond koguneb ümber laua ja Juhan avaldab, miks nad kokku kutsuti. Isa ja poja taaskohtumine.	kõik	Juhan ja Sofia paremalt (Juhan enne)	Ellen, Luisa, Sofia, Jasper vasakule	I õhtu	veinipudel, kalavaagen
10 PILT	Meeli lubab ennast ära tappa ja Juhani maha jätta.	Meeli, Juhan	-	Meeli vasakule, Juhan paremale	I õhtu	
II VAATUS						
11 PILT	Jasper ja Sofia kitsetalle jutud ja lembehetk.	Sofia, Jasper	mõlemad keskelt	-	I õhtu	
12 PILT	Noori segavad naised. Noored lähevad baari ja jätavad naised omapäi.	Sofia, Jasper, Ellen, Luisa, Meeli	Ellen, Luisa, Meeli koos vasakult	Sofia ja Jasper paremalt	I õhtu	

13 PILT	Naiste ühise keele leidmine ja joomine. Mõrvaplaan ja hakkavad tegutsema.	Ellen, Luisa, Meeli	-	Ellen ja Meeli keskele koos	I õhtu/öö	3 viskipudelit, unerohu tabletid, veeklaasid, veekann, heeliumimasin, karmoška. Üks viski pudel vahetamiseks keskmise ukse juures.
14 PILT	Luisa ja Juhani noorushetk. Luisa võrgutab Juhani ja viskikeldrisse minek	Luisa, Juhan	Juhan vasakult	Koos keskelt	minevik /I öö	
15 PILT	Meeli ja Juhani noorushetk.	Meeli, Juhan	Meeli keskelt või vasakult	-	minevik /II hommik	
16 PILT	Matusel saabumine. Noored räägivad, kuidas nad öösel Juhani päästsid. Naised suunduvad koristama.	kõik	Ellen, Luisa, Sofia, Jasper keskelt, Juhan paremalt	Juhan vasakule, Naised keskele	II hommik	Viinapudel
17 PILT	Naised koristavad all. Noored avastavad, et kell töötab. Jõuavad järeldusele, et naised tahtsid	Sofia, Jasper	-	Koos keskelt	II hommik	

	Juhanit tappa ning suunduvad kiviaiale					
18 PILT	Juhan kuulab naised üle ning pakub neile lahendust. Meeli suundub asju pakkima.	Juhan, Meeli, Ellen, Luisa	Juhan vasakult, Meeli paremalt ning tema järel hiilivad Ellen ja Luisa	Meeli vasakule	II päev	
19 PILT	Sofia ja Jasper saavad kullapajaga ning läheb varajagamiseks. Sofia ja Jasper teatavad, et on paar ning jäävad mõisa elama ning seda peavad tegema ka Ellen ja Luisa. Viimasena saabub pakkimast Meeli, kes on rahapajast shokis.	Tüli.	Jasper ja Sofia keskelt, Meeli vasakult	-	II päev	kullapada

Lisa 7. Gibbsi refleksiooni teooria suunavad küsimused

1. Olukorra kirjeldus
 - 1.1. Mis juhtus?
 - 1.2. Kus ja millal see juhtus?
 - 1.3. Miks sa seal olid?
 - 1.4. Kes veel seal olid?
 - 1.5. Mida sa tegi?
 - 1.6. Mida teised tegid?
 - 1.7. Mis oli olukorra tulemus?
 - 1.8. Mis sa soovisid, et juhtuks?
2. Tunded
 - 2.1. Mida sa tundsid olukorra ajal?
 - 2.2. Mida sa tundsid enne ja pärast olukorda?
 - 2.3. Mida sa arvad, mida teised inimesed olukorra ajal tundsid?
 - 2.4. Mida sa arvad, mida teised inimesed praegu olukorrast arvavad/tunnevad?
 - 2.5. Mida sa mõtlesid olukorra ajal?
 - 2.6. Mida sa praegu olukorrast arvad?
3. Hinnang
 - 3.1. Mis läks selles olukorras hästi ja mis halvasti?
 - 3.2. Mis läks selles olukorras hästi?
 - 3.3. Mis läks selles olukorras halvasti?
4. Analüüs
 - 4.1. Miks asjad läks hästi?
 - 4.2. Miks asjad ei läinud hästi?
 - 4.3. Mida ma saan olukorrast õppida?
5. Järeldused
 - 5.1. Mida ma õppisin olukorrast?
 - 5.2. Mida ma oleksin saanud selles olukorras teisiti teha?
 - 5.3. Kuidas oleks see olukord saanud olla positiivsem kõigi osaliste jaoks?
 - 5.4. Milliseid oskusi pean ma arendama, et sellise olukorraga paremini toime tulla?
 - 5.5. Mida oleksin ma veel teha saanud paremini?
6. Tegevusplaan
 - 6.1. Mida ma teeksin teisiti?

6.2. Mida ma teeksin samamoodi?

6.3. Kuidas arendan vajalikke oskusi, mida mul vaja on?

(The University of Edinburgh, 2024)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Liina Jõgar,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Suvelavastuse „Häärber” väljatoomine Tõstamaa Suveteatris”,

mille juhendaja on Eve Komisaarov, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Liina Jõgar

18.05.2026